

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Budapest

Donáti utca 11-15.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: 11 / 1214-0 / 2019	
Érkezett: 2019 JÚL 18.	
Példány: 1	Kezelőiroda: 1
Melléklet: 0 db	5

1

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott **60. számú** országgyűlési képviselő – képviselőjük Dr. Mellár Tamás (levelezési cím: Országház, 1357 Budapest, Kossuth tér 1-3.) – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja és az Abtv. 24. §-a alapján indítványozzuk a Magyar Közlönyben **2019. július 12. napon kihirdetett A kutatás, fejlesztés és innovációs rendszer intézményrendszerének és finanszírozásának átalakításához szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2019. évi LXVIII. törvény** indítványunkban felsorolt rendelkezései Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatát és ezek megsemmisítését.

Álláspontunk szerint a törvény említett rendelkezései az indítványunk indoklásában kifejtettek miatt alkotmányellenesek, ezért kérjük az Abtv. 45. § (4) bekezdésében biztosított lehetőséggel élve, kihirdetésükre visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítésüket.

Kérjük továbbá az Alkotmánybíróságról szóló 2011.évi CLI. törvény 61. § (2) bekezdése alapján a kihirdetett, de még hatályba nem lépett törvény végrehajtásának felfüggesztését, a végrehajtással okozható súlyos kár vagy hátrány elkerülése érdekében.

INDOKLÁS

Álláspontunk szerint Alaptörvénybe ütközik *A kutatás, fejlesztés és innovációs rendszer intézményrendszerének és finanszírozásának átalakításához szükséges egyes törvények módosításáról* szóló 2019. évi LXVIII. törvény 1. §-a 2. §-a, 3. §-a, 4. §-a, 6. §-a, 7. §-a, 8. §-a, 10. §-a, 16. §-a, 20. §-a, 33. §-a, 35. §-a, 36. §-a, 37. §-a, és 39. §-a, valamint melléklete; röviden: minden rendelkezése, amely a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) és a tudományos alap kutatások szervezetét, működését érinti. A törvény más módosító rendelkezései egyéb kérdésekkel kapcsolatosak, ezek alkotmányosságát nem vitatjuk. A továbbiakban összefoglalóan MódTv.-ként hivatkozunk a felsorolt rendelkezésekre.

A MódTv. alkotmányellenességét három fő pontban foglaljuk össze. Álláspontunk szerint a MódTv. alkotmányellenes a következők miatt:

- (1) az MTA tulajdonjogának korlátozása;
- (2) az MTA Alaptörvényben foglalt biztosítékainak megsértése; és
- (3) az előző kettőtől függetlenül is a tudomány – az Alaptörvény X. cikkében biztosított – autonómiájának megsértése miatt.

Végül külön indokoljuk felfüggesztési kérelmünket és azt, hogy a MódTv. megsemmisítését kihirdetésére visszamenőleges hatállyal kérjük.

1. AZ MTA TULAJDONJOGÁNAK KORLÁTOZÁSA

1.1. Az MTA tulajdona alkotmányosan védett tulajdon

Az Alaptörvény XIII. cikke szerint „mindenkinek joga van a tulajdonhoz”. Ez a rendelkezés az I. cikk (4) bekezdésével együtt („a törvény által létrehozott jogi személyeket is...”)

védi az MTA tulajdonát. A tulajdon alkotmányos védelme nem pusztán és nem egyedül a polgári jog szerinti tulajdont védi, hanem számos más, abszolút szerkezetű jogot is (pl. szerzői jog, más immateriális jogok stb.).

Az *állami vagyont* nem védi az Alaptörvény tulajdonjogot védő szabálya (de más szabályai igen), mivel az éppen az államtól védi a tulajdont – főleg a magán-, de minden nem állami tulajdont, így az MTA vagyont is, amely nem állami tulajdon. Célhoz kötött közvagyon, de nem állami vagyon, mert az állam nem rendelkezhet és rendelkezik vele tulajdonosként.

E vagyon elemeit az MTA törvény (a többször módosított 1994. évi XI. tv.) 23. §-a határozza meg a következőképpen:

23. § (1) Az Akadémia a feladatai ellátása érdekében a vagyonával önállóan gazdálkodik, ennek részletes szabályait az Alapszabály határozza meg.

(2) Az Akadémia vagyonába tartozik az e törvény hatálybalépésével [1994] az Akadémiának átadott törzsvagyon és az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény 69. § (1) bekezdése alapján az Akadémiának átadott vagyon (a továbbiakban: az Akadémia vagyona). Az Akadémia vagyonába tartoznak az ingatlanok, az immateriális javak (ideértve a szellemi tulajdont is), a tárgyi eszközök, a pénz, a befektetések és a részesedések is.

Az MTA tulajdonának *nem állami* mivoltát igazolja, hogy a Nemzeti vagyonról szóló 2011. CXCVI. törvény 2. sz. mellékletének III.2. pontja, „a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonnak minősülő, műemléki védelem alatt álló építmények és építményegyüttesek” között egyetlen, az MTA tulajdonában lévő sem említ, sem az MTA székházát, sem a kutatóintézetek elhelyezésére szolgáló műemlék épületeket a Budai Várban és másutt, miközben ezen a listán számos hasonló épület (pl. a Zeneakadémia, a nagy múzeumok, a Várban számos épület) szerepel; ugyanez áll Budapesten kívül pl. a martonvásári Brunswick kastélyra és számos másra. Az említett törvény tehát nem tekinti az MTA tulajdonát állami tulajdonnak.

Az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény 69. § (1) bekezdésének a vagyonelemek átadásakor hatályos változata szerint az akadémia vagyona az Akadémia tulajdonába kerül, tehát **jogszabály tételesen rendelkezett arról, hogy az Akadémia által kezelt vagyon az Akadémia tulajdonába szállt át.** A törvény pontosan akként rendelkezett, hogy „E törvény hatálybalépésével az Atv. 5. § (2) bekezdésében megjelölt - illetve azok helyébe lépett - vagyontárgyak tulajdonjoga a Magyar Tudományos Akadémiára száll. „Az ezen rendelkezéshez tartozó indokolás szerint „[a] Magyar Tudományos Akadémia az 1994. évi XL. törvénnyel tulajdonba kapta a működéséhez szükséges vagyon egy részét, míg egy másik (kormányrendeletben tételesen felsorolt) részéről a törvény úgy rendelkezett, hogy az a Ptk. 175. §-a szerinti rábízott vagyonnak minősül. A törvény a rábízott vagyont - amelynek köre egyébként részben már megváltozott, kicserélődött - az Akadémia működésének, önálló gazdálkodásának elősegítése, illetve az 1994-ben történt vagyonrendezés végleges lezárása érdekében a korábbi juttatáshoz hasonlóan az Akadémia tulajdonába adja.”

1.2. Az MTA tulajdonának korlátozása

A MódTv. kifogásolt rendelkezései az MTA-nak ezt a tulajdonát alkotmányellenesen korlátozzák. Alkotmányellenesen, mert az Alaptörvény XIII. cikke szerint a tulajdon korlátozása „kivételesen és közérdekből, teljes és feltétlen kártalanítás mellett” megengedett. Szerintünk egyik feltétel sem teljesül.

A MódTv. az MTA tulajdonának állagát *látszatra* nem érinti. Valójában az MTA tulajdonában lévő ingatlanok és immateriális javak egy jelentős részét a *nudum ius*ra korlátozza. Ez jól látható, ha összevetjük az addig hatályos joggal. Az MTA kutatóintézetei az MTA tulajdonában lévő ingatlanokat és más vagyonelemeket (berendezések, immateriális javak) az MTAtv.-nek a módosítás előtt hatályos 23. § (3) bekezdése szerint szerződés alapján használták:

Az Akadémia az irányítása alá tartozó költségvetési szervekkel a vagyon használatba adásáról vagyonhasználati szerződést köt. A vagyonhasználati szerződés tartalmi és formai elemeit az Alapszabály tartalmazza.

További részletek az MTA Alapszabályának 66. § (7) bekezdésben találhatók.

Az MTA tv. új – a MódTv. Szerint változó – 3. §-a viszont ezt mondja:

(1a) Az Akadémia feladata [= *kötelezettsége* – Az indítványozók.] a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: KFI tv.) 42/B. § (5) bekezdésben, 46. § (1) bekezdésében és 2. mellékletében meghatározottak szerinti főhivatású kutatóhálózat elhelyezését, valamint a kutatóintézeti hálózat működtetését szolgáló, a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonában és ezen kutatóhelyek használatában lévő vagyonelemek használati jogának a KFI tv.-ben meghatározottak szerinti biztosítása .

Ez az MTA rendelkezési jogának elvonása: a félrevezető fogalmazás ellenére *köteles* a hozzá nem kötődő (elvett) kutatóhálózat vagyontól egészében – ingatlanok, immateriális jogok, berendezések stb. – használati jogát átadni. Tehát az MTA-nak *semmilyen joga* nem marad saját vagyonán, kivéve a *nudum ius*at. Ráadásul erre a MódTv. Szerint [35. §: a KFI tv. új 46. § (1) bekezdése] „ingyenesen” köteles.

Ezen a törvény idézett helyén olvasható „ellenkező megállapodás hiányában” feltétel sem változtat. A „megállapodás” az MTA és az állam valamely képviselője: ténylegesen az Innovációs Minisztérium vagy a ELKH közötti megállapodást jelentheti csak. A megállapodás (szerződés) hiányában az MTA semmit sem kaphat az elvett használati jogért; a megállapodás alapján – ha a másik félnek elfogadható – kaphat valamit – a saját tulajdona használatáért. Ezt nevezik kényszerítő ajánlatnak (*coercive offer*: „pénzt vagy életet”), ahol az ajánlat elfogadása vagy elutasítása egyformán kényszerített. Ha a törvény szerint használatra jogosult nem tud megállapodni a használat díjáról az Akadémiával – és, birtokban lévén, ez nem érdeke –, akkor előáll az „ellenkező megállapodás hiánya”.

Megállapítható tehát az MTA tulajdonának elvonással felérő korlátozása. Az MTA sem rendelkezési, sem használati, sem pedig hasznok húzásának (bevétel) jogát nem gyakorolhatja: az *uti, frui, abuti* jogából semmi sem maradt (*abuti*-n a rendelkezési jogot érve). Ez a korlátozás, mint fent említettük, több feltétel teljesülésével lehetne alkotmányos. A következő pontokban igazoljuk, hogy e feltételek egyike sem teljesül.

1.3. „Kivételesen és közérdekből”

Az első feltétel a közérdekűség, amelynek hiánya eleve alkotmányellenessé tesz minden tulajdonkorlátozást; a közérdekű tulajdonkorlátozás is csak *kivételes* lehet. A kivételesség feltétele azt jelenti, hogy a tulajdon korlátozása csak akkor alkotmányos, ha nélküle a törvényhozás célja nem érhető el – vagyis ez a szükségességhez [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés] hasonló. Egy korlátozás akkor kivételes, ha *más módon, mint a tulajdon adott korlátozásával* az elérni kívánt közérdekű cél nem érhető el. Ha a cél elérése másként is lehetséges, a korlátozás nem lehet alkotmányos.

Közérdeknek minden törvényes-alkotmányos cél elfogadható: ebben a törvényhozásnak nagy szabadsága van: a feltétel annyi, hogy a közérdekű cél észszerűen közérdekű cél legyen. A törvény célja – indoklása szerint – a kutatás és az innováció hatékonyságának javítása: ez kétségtelenül közérdekű cél. Ezt elfogadva, nem tekinthető *kivételesen szükséges* intézkedésnek az MTA kutatóhálózatának áthelyezése egy új szervezetbe, mely az MTA tulajdonában lévő ingatlanok – és immateriális javak (szabadalmak, szerzői jogok, jóhírnév (goodwill) stb.) – tényleges elvonásával jár.

Ez csak akkor lenne kivételes(en szükséges), ha más módon (tulajdonkorlátozás nélkül) a közérdekű cél – a *kutatás* (közelebbről meg nem határozott) *hatékonyságának javítása* – nem lenne elérhető. A használó megváltozása – mint láttuk: ellenszolgáltatás nélküli kényszerhasználatba adása – semmiképpen nem képes növelni a hatékonyságot, amely döntően a tulajdon – a törvény szerint változatlanul maradó – tényleges használójának (intézetek) tevékenységén múlik. A hatékonyság javításának más eszközei – mint a felügyelet, a menedzsment módszereinek változása, a szervezetrendszer észszerűsítése, a finanszírozás javítása (a költségvetési támogatás emelése) – függetlenek a tulajdonostól, sőt a szervezet MTA-hoz tartozásától is; ez utóbbi annál is inkább, mert a Magyar Tudományos Akadémia saját kezdeményezésére – érdemi törvényhozási beavatkozás nélkül – többször is jelentős szervezeti és működési változtatást hajtott végre a kutatóhálózatban és továbbiaktól sem zárkózott el.

Megállapítható ezért, hogy a MódTv. rendelkezései a *kivételesen és közérdekből* klauzulának nem felelnek meg. Ennek alapján a további feltételek vizsgálata felesleges lenne, mégis kitérünk ezekre is.

1.4. „Azonnali és feltétlen kártalanítás”

A tulajdon korlátozása az Alaptörvény szerint csak „*azonnali és feltétlen*” kártalanítás mellett megengedett. Az előző pontokban láttuk, hogy az ingatlanvagyon kényszer-használatáért kártalanításról a Módtv.-ben szó sincs, így a kártalanítás elmaradása kétségtelen.

Az MTA egyik immateriális tulajdona – melyre az alkotmányos tulajdon-védelem kiterjed – *saját neve*, amelyet a kutatóhálózat mintegy védjegyként (*brand*ként) használva, itthon és külföldön egyaránt kétségkívül gyarapított. Az új kutatóhálózat azonban ezt a nevet nem használja és nem is használhatja, hiszen a MódTv. hatálybalépésével és a megvalósulásával megtévesztő vagy éppen félrevezető lenne az MTA nevének használata. A Módtv. az MTA névhasználat kérdésében megint a kényszerítő ajánlat („pénzt vagy életet”) eszközét alkalmazza: az MTA engedélyezheti saját nevének

használatát az ő befolyásától független intézeteknek, ahogyan a Módtv. [46. § (4) bekezdés] mondja, egységes kritériumrendszer alapján engedélyezheti.

Ezzel az MTA szerveit, melyeknek az intézetek tudományos tevékenységét ellenőrző-véleményező hatáskörét-feladatát a Módtv. 10. §-a *megszünteti* – hatályon kívül helyezve az MTA tv. 10. § (5) bekezdését – arra készíti, hogy szakmai-tudományos szolidaritásból, a kutató-kollégák iránti rokonszenvből vagy más okból engedélyezze az MTA nevének használatát a volt – tőle át- vagy elvett – intézetek elnevezésében („előtag”). Ilyen szabálynak csak akkor van értelme, ha az MTA név használata az intézet elnevezésében előnyös az intézetnek. Ez annak elismerése, hogy az MTA kutatóhálózata tudományos tevékenységével hazai és nemzetközi elismertséget vívott ki; ha ez így van, az MTA immateriális tulajdonának korlátozása, tényleges elvétele – a továbbiakban nem akadémiai intézeteként létező (nem köztestületi) kutatóhálózat javára. Ez a közvetett, de vitathatatlan elismerés (ha az MTA *brand* érték, annak oka van: a kutatóhálózat teljesítménye és ennek elismertsége) erősíti fenti érünket: az MTA köztestületi kutatóhálózatára kiterjedő fizikai és immateriális tulajdonának elvétele *nem kivételesen szükséges* a közérdekű cél megvalósításához.

2. AZ MTA KLAUZULA SÉRELME

Az Alaptörvény X. cikke (3) bekezdésében az MTA-ról a következőket mondja:

Magyarország védi a Magyar Tudományos Akadémia [...] tudományos [...] szabadságát.

A következőkben erre MTA-klauzula névvel hivatkozunk. A „magyar tudós társaság vagy akadémia” létrejöttét, mint köztudott, *jogilag* az 1827. évi IV. tc.-nek köszönheti, melyből kiderül, hogy az akkori (Habsburg) állam anyagilag nem támogatta, de működését engedte. Ettől kezdve az MTA létezése a magyar alkotmány történeti vívmányának – a történeti alkotmány vívmányának Alaptörvény R.) cikk) – tekinthető.

Ez a rendelkezés intézmény-garancia. Az ilyen alkotmányos garancia valamely jogintézmény vagy létező intézmény vagy mindkettő, pl. a tulajdonjog, család, öröklés vagy az MTA fennmaradásának biztosítéka. Tartalma az intézmény – szervezet, jogállás, működési feltételek stb. – *változatlan*, folyamatos létezése. Biztosíték mivolta abban áll, hogy a védett intézmény megszüntetése vagy alapvető átalakítása alkotmányellenes, mely nem zárja ki a *lényegét* nem érintő változtatásokat.

Minden jogszabály változás, amely az MTA lényegében változatlan létezésével (fennmaradásával) ellentétes, sérti az MTA-klauzulát. A *védi* jelentése: „érintetlenül hagyja”, megőrzi és/vagy nem engedi rosszabbra változni. Az MTA klauzula tehát az MTA – az Alaptörvény *hatályba lépése időpontjában meglévő* szervezetét és működését, velük az ezeket garantáló jogi és belső szabályait védi. Ezért az MTA klauzula tartalmát – egyben védelmének terjedelmét – a Magyar Tudományos Akadémia az Alaptörvény elfogadásakor és utána folyamatosan fennálló szervezete és jogállása alkotja. Az ilyen garanciális (biztosíték) rendelkezés értelme csak az lehet, hogy egy *meglévő intézménynek* adjon alkotmányos biztosítékot. Ezt tette az Alaptörvény negyedik módosítása a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) esetében: egy korábban létrehozott – akkor már meglévő – intézmény létét (fennmaradását) garantálja alkotmányosan. Nehéz elképzelni, hogy az MTA-klauzula jelentése (tartalma) más lenne, mint az MMA-klauzuláé, azért sem, mert az Alaptörvény X. cikkében együtt szerepel a két intézmény.

Az előző érvek alapján a MódTv.-nek az MTA helyzetét alapvetően megváltoztató szabályai sértik az Alaptörvény MTA-klauszuláját. A „Magyar Tudományos Akadémia” terminus jelentése az MTA mint „tudományos társaság és akadémia” (1827. évi IV. tc.) és az MTA mint a nemzeti kutatóhálózat *együttesen*, ahogyan ez pl. az Alaptörvény hatályba lépésekor volt. Egyébként az MTA „kutatási szabadságának” biztosítása csakis a kutatóintézetekre érthető, hiszen a tudós társaság tagjai – akadémikusok és doktorok – nem az MTA-ban mint tudományos társaságban végzik tudományos kutató tevékenységüket, hanem egyetemi vagy akadémiai kutatóintézeti kutatóhelyeken, esetleg más (pl. közgyűjteményi, egészségügyi, ipari stb.) intézményekben. Ebből is következik, hogy az MTA fennállásának biztosító kutatóintézet-hálózatot magában foglalja, tehát a MódTv. ezzel ellentétes lévén, alkotmányellenes.

Az MTA jelenlegi státusa (1994-től tételes jogilag kimondva is): tudományos köztestület. Az MTA klauszula tehát a köztestületet védi, beleértve a köztestületi kutatóhálózatot. A köztestületi kutatóhálózat – erre lentebb kitérünk még – tudományos autonómiájának és szabadságának biztosítója, hogy a kutatóintézetek az Akadémia mint tudományos köztestület irányítása, felügyelete alatt működnek, azaz a kutatás feltételei biztosításában döntést igénylő kérdésekben tudományos testületek (rendesen egymásra épülve több is), végső soron – pl. intézetek alakításáról, megszűnéséről, szervezeti rendszeréről, finanszírozásának számos kérdéséről – az MTA Közgyűlése dönt.

3. A TUDOMÁNY SZABADSÁGÁNAK KORLÁTOZÁSA

3.1. A tudomány szabadságának tartalma

Az Alaptörvény már idézett X. cikkének idevágó részei szerint:

- (1) Magyarország biztosítja a tudományos kutatás és a művészeti alkotás szabadságát.
- (2) Tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult dönteni, tudományos kutatások értékelésére kizárólag a tudomány képviselői jogosultak.

Az Alaptörvény X. cikke tartalmának megállapításában az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatára alapozunk. Tehetjük ezt azért, mert az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata az Alkotmánybíróság 13/2013. határozata (ABH 2013, 440, 452-453) alapján – az Alaptörvény és az Alkotmány idevágó szövegének tartalmi egyezése és kontextuális egyezősége miatt – ma is kiindulásnak tekinthető az Alaptörvény értelmezésében. E határozat az AB korábbi gyakorlatának alkalmazhatóságáról ezeket a főbb megállapításokat tartalmazza:

[30] ... Az Alaptörvény hatálybalépését követően az Alkotmánybíróság a korábbi alkotmányon alapuló határozatai tekintetében kimondta, hogy az újabb ügyekben felhasználhatja az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott határozataiban szereplő érveket, ha „az Alaptörvény konkrét – az előző Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú – rendelkezései és értelmezési szabályai alapján ez lehetséges.” {22/2012. (V. 11.) Ab. határozat, indokolás [40]}. A korábbi Alkotmányon alapuló határozatokban kifejtett elvi jellegű megállapítások felhasználása tehát megkívánta az előző Alkotmány és az Alaptörvény megfelelő szabályainak tartalmi összevetését és mérlegelését az Alaptörvény értelmezési szabályaira is tekintettel.

[32] ... Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal

fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya...

[34] A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.

Ezeknek a feltételeknek a tudomány szabadsága kérdésében hozott korábbi határozatok mindenben megfelelnek; az Alkotmánybíróság az Alaptörvény alapján hozott döntéseiben ennek megfelelően követte a tudomány szabadságáról szóló korábbi álláspontját a 29/2014. (IX. 30.) AB határozatban, ABH 2014, 829skk. [41]-[42].

Ez a rendelkezés tartalmában – a biztosított jogok terjedelmében – az itt vizsgált kérdésben egyezik az Alkotmány 70/G §-ával. A tudomány szabadságának tartalmáról az Alkotmánybíróság a következőket mondta 34 /1994 (ABH 127 – Levéltárak nyilvánossága) határozatában:

Az Alkotmány 70/G. §-a a tudományos élet szabadságának tiszteletben tartása és támogatása kimondásával és annak deklarálásával, hogy tudományos igazságok kérdésében állást foglalni csak maga a tudomány lehet kompetens, nemcsak alapvető jogállami és alkotmányos értéket nyilvánít ki, hanem szubjektív jogként fogalmazza meg a tudományos alkotás szabadságát, továbbá a tudományos ismeretek megszerzésének - magának a kutatásnak - és tanításának szabadságát, mint az ún. kommunikációs alapjogok egyik aspektusát. A tudományos élet szabadsága tehát magába foglalja a tudományos kutatáshoz és a tudományos igazságok és ismeretek terjesztéséhez való szabadságjogot, amely tágabb értelemben a véleménynyilvánítási szabadsághoz kapcsolódik, egyúttal tartalmazza az államnak azt a kötelezettségét, hogy tartsa tiszteletben és biztosítsa a tudományos élet teljes függetlenségét, a tudomány tisztaságát, elfogulatlanságát és pártatlanságát. A tudományos élet szabadságához fűződő jogelvileg ugyan mindenkit megillet, a szabadságjog tényleges jogosultjai azonban csak a tudomány művelői. Ebben a kérdésben viszont, ti. a tudományos minőség meghatározásában – a tudomány autonómiája folytán – ugyancsak egyedül a tudomány művelői jogosultak dönteni.

Minden tudomány alapvető célja az igazság keresése, a megismerés, a tudomány épülése. Az államnak tudományos igazságok kérdésében semlegesnek kell lennie, viszont alkotmányos követelményként feltétlenül garantálnia kell, hogy a tudomány művelői a tudományos kutatások és a tudományos ismeretek terjesztésének szabadságjogát – alkotmányos keretek között – gyakorolhassák. Ezért az állam a tudományos alkotás és ismeretszerzés, továbbá a tudományos tanítás szabadságát csak olyan korlátozásoknak vetheti alá, amely a kommunikációs szabadságjogok korlátozásával szemben támasztott alkotmányos követelményeknek megfelel. Mivel tágabb értelemben a tudomány szabadsága általánosságban is a véleménynyilvánítási szabadsághoz tartozik, az a véleménynyilvánítás szabadságából eredő külön nevesített alanyi jogokkal azonos alkotmányos védelemben részesül az állami beavatkozások és korlátozások ellen.

Mindannyiszor, amikor a történelem során az állam a tudomány szabadságát politikai, ideológiai, vallási vagy egyéb korlátozásnak vetette alá, az az egész társadalom fejlődésének béklyójává vált. Történelmi tapasztalaton nyugvó igazság, hogy a tudomány szabadsága a haladás alapvető biztosítója és az az egyéni autonómiával is szorosan összefügg. A tudományos tételek, megállapítások és igazságok szabad keresése, továbbá a tudományos eszmék és nézetek szabad áramlása így az egész társadalom, az emberiség, fejlődésének alapfeltétele és az individuum szabad kibontakozásának is egyik biztosítója.

Mivel a tudományos élet szabadsága a szabad véleménynyilvánításhoz való alkotmányos alapjog egyik megnyilvánulása, az Alkotmánybíróságnak a 30/1992. (V. 26.) AB határozatában tett, a szabad kommunikáció kitüntetett szerepére vonatkozó megállapításai az Alkotmány 70/G. §-ában biztosított szabadságjoggal kapcsolatban is irányadók (ABH 1992, 178.). Így általában a tudomány, a tudományos ismeretszerzés és a tudományos tanítás szabadsága, noha nem korlátozhatatlan, de mindenképpen olyan szabadságjog, amelynek csak kivételes korlátozó rendelkezésekkel szemben kell engednie, olyanokkal, amelyek közvetlenül valamely alapjog érvényesítésére és védelmére szolgálnak, vagy amelyek valamely elvont alkotmányos érték (pl. törvényen alapuló titokvédelem) feltétlen érvényesülését hivatottak biztosítani. Ilyen szóba jöhető és az indítvány elbírálása szempontjából is releváns korlátozások különösen a személyes adatok védelméhez fűződő alapjog, továbbá az egyes, nem személyes adatnak minősülő adatokhoz való hozzáférhetőséget tiltó, közérdekű – törvénybe foglalt – titoktartási rendelkezések érvényesülését hivatottak biztosítani. (L. még 1116/B/1995, ABH 2004, 183.)

A felsőoktatásban működő – az MTA kutatóintézeteivel minden lényeges szempontból azonos helyzetűnek tekintendő – kutatóhelyek, tanszékek, intézetek, kutatócsoportok (köztük az MTA által támogatott egyetemek) helyzetéről ezt mondta – Mádl Ferenc köztársasági elnök indítványa alapján – az Alkotmánybíróság 2005-ben:

... az állam köteles gondoskodni olyan intézményekről, illetve megfelelő szervezeti szabályokról, amelyek a *tudományos, oktatási és kutatási tevékenység* szabad folytatását garantálják. *A szabad tudományos tevékenység lényegét a tudományos értékrend külső befolyástól mentes érvényesülése jelenti. A tudományos minőség szabad meghatározása érdekében biztosítani kell a tudomány művelői önálló döntési jogát és függetlenségét, vagyis a tudomány autonómiáját. A tudomány autonómiája önkormányzati jogokon keresztül valósul meg,* melyeket az állam intézményvédelmi kötelessége alapján létrehozandó felsőoktatási intézményeknek kell biztosítani. A tudományos, oktatási és kutatási tevékenység szabad művelésének ezért alapvető biztosítója az önkormányzatisággal, autonómiával rendelkező felsőoktatási intézmények megteremtése. 41/2005 ABH 2005, 459skk.

Ugyanebben a határozatban az akkor minden egyetemen bevezetni kívánt – véletlenül az ELKH szervével azonos nevű – *Irányító Testület* összetételét és jogállását az Alkotmánybíróság a tudomány autonómiájával összeegyeztethetetlennek tartotta a következők miatt:

az újFot. [Felsőoktatási törvény] az irányító testületet tehát feljogosítja arra, hogy a tudományos, kutatási tevékenységet, s vele együtt az azt végző szervezeti egységet – pontosan meg nem határozott – gazdaságossági szempontok alapján átalakítsa, megszüntesse. Így az irányító testület az oktatási és tudományos szervezeti egységeket akár a saját maga által meghatározott szempontok szerint is átalakíthatja, illetve megszüntetheti. Ez a jogkör tehát olyan lehetőséget ad az irányító testületnek, mellyel alapjaiban meghatározhatja a tudomány művelőinek tevékenységét.

Az Alkotmánybíróság fő kifogása az volt, hogy az Irányító Testület tagjai nem az adott – ebben az esetben egyetemi – tudományos közösség tagjai, ily módon a tudományos autonómia szervének nem tekinthetők.

Végül érdemes említeni az Alkotmánybíróság 18/2014. (V. 30.) AB határozatát (ABH, 2014 416), amely a Magyar Művészeti Akadémiáról mondta ki, hogy

az Alaptörvény X. cikk (1) és (3) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény az, hogy a Magyar Művészeti Akadémia tagságának mindenkori összetétele, szervezeti felépítése és működése megfeleljen a művészeti szabadság alkotmányos értékének.

A két akadémia alkotmányos státusáról szóló érveink ismételése nélkül utalunk arra, hogy ez az alkotmányos követelmény MTA működésére is érvényes a tudomány szabadsága tekintetében.

3.2. A tudomány mint a tudósok (kutatók) és a tudományos közösség autonómiája

Az előző érvektől függetlenül a törvényben felállítani kívánt Eötvös Loránd Kutatási Hálózat (ELKH) szervezeti és működési szabályai sértik a tudomány szabadságát a következők szerint.

A tudomány szabadsága két alapvető dolgot jelent:

- (1) a tudomány működési feltételeinek (intézményeinek), ebben a *tudománnyal foglalkozók egyéni szabadságát*, röviden: a tudomány mint egyéni és együttes–kollektív *tevékenység szabadságát*;
- (2) a tudományos *közösség(ek) autonómiáját*, azaz kizárólagos döntési szabadságát tudományos kérdésekben;

3.3. A tudomány mint a kutatói (tudományos) tevékenység szabadsága

A tudományos tevékenység egyének tevékenysége ugyanakkor viszont a tudomány mint intézmény lehetetlen tudományos közösség(ek) önálló (autonóm) működése nélkül. Tudományos eredmény (igazság) csak az, amit az adott tudományterületen a tudományos közösség igaznak fogad el. Az igazságnak ez nem mércéje, de a tudományosságnak igen: a modern tudományfilozófia szerint a tudományos igazság lényege, jobb tudományos érvekkel cáfolható. Ezért a tudomány autonómiája magában foglalja az elfogadott állítások (igazságok) folyamatos tudományos ellenőrzését, szükség esetén másokkal helyettesítését. Ezt azonban csak tudomány közössége végezheti: ezért szükségszerű a tudományban a vita, amely nélkül nincs *tudományos* eredmény.

A tisztán tudományos tevékenység: *alapkutatás*. Az alapkutatás *közvetlen* gyakorlati cél nélküli – ebben az értelemben tiszta – tudományos kutatás, amely tudományos kérdések megválaszolására törekszik. Alapkutatásnak azért nevezzük, mert nélkülük mint alap nélkül semmilyen tudományos kutatás – a gyakorlati célokra irányuló alkalmazott kutatás sem – nem képzelhető el. A kettő – alap- és alkalmazott kutatás – közötti különbség viszonylagos és kiszámíthatatlan, ezért az ún. alkalmazott kutatásokat nem szabad, de nem is lehet szigorúan elkülöníteni az alapkutatásoktól, mivel az alkalmazott kutatások is, természetesen, a tudományos megismerés és kutatás módszereit alkalmazzák. A tudományos eredmények gyakorlati – ipari, egészségügyi, társadalmi stb. – hasznosítása viszont már nem tudományos, hanem gazdasági, vagy adott esetben éppen katonai stb. kérdés.

A modern tudomány jellegzetesen szervezetekben – intézetek, laboratóriumok, kutatócsoportok, stb. – folytatott, egyre inkább *csoportos* tevékenység. Ezek a szervezetek adják a tudományos tevékenység tárgyi – kísérleti eszközök, laboratóriumok, publikációk, könyvtárak, adatbázisok stb. – éppúgy, mint személyi – kutatók, vezetők, segítő munkatársak – feltételeit, valamint az ezekhez szükséges pénzügyi feltételeket is. A tudomány a tudományos közösség munkája, amelyet a publikálással a világ rendelkezésére bocsát. A tudomány művelői rendszerint nem képesek saját kutatásaikat finanszírozni – kivéve néhány gazdag embert, akik között ritkán, de akadtak kimagasló

tudósok. Jellemző azonban, hogy a tudósok mások – az állam, egyetemek, alapítványok, mecénások, köztük az ipar – eszközeire vannak szorulva. A kutatás függetlenségét – ezzel eredményességét – a tudományt művelő szervezetek felépítése biztosítja.

A tudományt, csoportos tevékenységként is, mindig egyének (kutatók) művelik. Az ő egyéni szabadságuk és tevékenységük nélkül nincs tudomány. Ezért, mint az Alkotmánybíróság hangsúlyozta: a tudomány szabadságának szükségszerű része a kutatók (tudósok) egyéni kutatási szabadsága. Ezt biztosította az MTA tv.-nek a MódTv.-el *hatályon kívül helyezett* 18. § (5) bekezdése:

Az akadémiai kutatóhálózat kutatóhelyein foglalkoztatott kutatók [...] munkájukat tudományos meggyőződésüknek megfelelően végzik. Ezzel ellentétes tevékenységre nem kötelezhetők.

Ilyen vagy hasonló szabályt az ELKH-ről szóló rendelkezésekben hiába keresünk (v.ö. KFI tv. 42./I. §, beiktatva a Módtv. 33. §-ával). Nem pótolja ezt a *köztestület tagjairól* szóló az imént idézethez hasonló, az MTA tv. új 2. § (4) bekezdésében található rendelkezés. A köztestületi tagok (mint említettük már) nem végeznek az Akadémián tudományos kutatómunkát; nincsenek is ekként – akkor sem, ha egyébként igen – közalkalmazotti vagy hasonló jogviszonyban az MTA-val. Ez a rendelkezés tehát haszontalan, és nem védi – mert nincs mitől – a kutatók szabadságát. A hatályon kívül helyezett törvényhely viszont biztosította, hogy a kutatói közösség véleménye (konszenzusa) ellenére ne lehessen az intézetekben kutatást folytatni, csak olyant, amely egyezik a kutatók – vagy egy jelentős részük – tudományos meggyőződésével. Az intézeti kutatók – a kutatói közösség tagjainak – szabadságát biztosította az MTA tv. szintén hatályon kívül helyezett 18. § (2) bekezdése, amely előírta, hogy az intézetek (kutatóközpontok) vezetésében intézeti testületi szervnek (tudományos tanács vagy más néven) közre kell működnie. Ilyen rendelkezés szintén nincs az ELKH-ről szólók között.

A tudományok művelése – restellünk, mégis szükségesnek tartunk, ennyire köztudott tényt említeni – több évtizedes tanulást és utána hosszú ideig tartó megfeszített munkát kíván. Erre nem mindenki alkalmas, és az alkalmasok közül is csak az elhivatottak hajlandók ennyi – anyagilag meg nem térülő – erőfeszítésre. A tudományos kutatók szabadsága alapvető elismerése ennek az elkötelezettségnek. Ezt az egyéni szabadságot sérti a Módtv. 35. §-a azzal, hogy az összes MTA kutatót és más munkatársat – kb. több ezer embert, akiknek képzettsége együttesen csak százezer években mérhető – áthelyez, munkahelyükkel, kutatóhelyükkel együtt egészen másként működő, nyíltan nem kizárólag tudományos kutatásokkal foglalkozó intézetekbe. Ezen a részleges névazonosság sem változtat, hiszen az intézetek – bennük munkatársaik – új irányítást kapnak, újonnan meghatározandó feladatokat stb. Ebben a kérdésben a szövegezés általánossága és többértelműsége ellenére világos a Módtv. 20. skk. §-aival bevezetett kutatóhálózat feladatainak meghatározása. A MódTv. szerint az intézetek feladata immár a „*kutatás-fejlesztés*”, nem a *tudományos* (alap)*kutatás*. Ez hatalmas különbség. Számos akadémiai intézetben nehéz elképzelni konkrét (nem csak tudományos) „*fejlesztést*” mint a kutatás tárgyát és várható eredményét; majdnem véletlen példákat említve: a csillagászat, a történelem-, a néprajz-, az irodalom- vagy a zenetudomány milyen *fejlesztésekre* lehet képes – a tudományán kívül (ami a „*kutatás*”)?

A kutatóintézetekkel együtt a kutatók átkerülnek egy új szervezeti rendszerbe – az ELKH-ba –, amelyben az intézetek jogalanyiséga és az ő közalkalmazotti státusuk változatlan lenne a MódTv. 35. §-ával a KFI tv.-be bevezetett 45. § szerint. A folyamatosság így biztosítottnak tűnik. Valójában nem, mert az egész szervezetrendszer (*kutatóhálózat*) *helyzete gyökeresen más lesz*, mely minden ott tevékenykedőt közvetlenül is érint. Tehát szó sem lehet arról, hogy „minden marad a régiben”. Ha ez valóban így lenne, akkor – mint fentebb kifejtettük – éppen *ezért* lenne alkotmányellenes a

változtatás; azonban a törvény szövegéből, indokolásából még inkább, világosan kitűnik, hogy a változtatás az intézetek és az ott tudományos munkát végzők (ezzel a többi munkatárs) téma- és módszerválasztását alapvetően korlátozza.

Súlyosan sérti a kutató személyes tudományos szabadságát, hogy egyik napról a másikra kutatási területüket, kutatásuk eszközeit (azaz lehetőségét) elveszítik vagy veszthetik. Igaz, lehetőségük van más kutatóhelyeket keresni és ott folytatni munkájukat – ha ilyenek vannak Magyarországon és lehetőségük van a kutatók alkalmazására. Ebben a kedvező, de a kutatások koncentrálására való törekvés miatt – melynek az lehet az eredménye, hogy egy bizonyos kutatás csak egyetlen intézményben folytatható –, egyre kevésbé valószínű esetben is igaz, hogy a Módtv. *korlátozza* az egyes kutatók tudományos szabadságát: a korlátozás akkor is fennáll, ha az érintettek egy részének szerencséje van.

3.4. A tudományos közösség szabad működése

Az előzők szerint a tudomány művelőiből álló tudományos közösségek önálló – csak tudományos alapokon álló – működése a tudomány létezésének feltétele. A tudományt egyének művelik, de a tudományos közösség tagjaként. Egyáltalán, tudósi mivoltuk elismerése a tudományos közösségtől származik. (Ez természetesen nem zárja ki az akár alapvető tudományos vitákat és az ezekből esetleg előálló különbségeket.) Az egyén tudományos szabadságát ezért a tudományos közösség autonómiája biztosítja: a tudományos közösség a tudomány művelőinek közössége, melynek tagjai a tudomány művelésében szabadok, és e szabadságukkal tagjai a tudományos közösségnek. A tudományos közösség döntéseiben mindenki tudományos meggyőződése alapján foglal állást; a tudományos vita soha nem jár „jogerős” döntésekkel, minden tudományos álláspont tudományos érvekkel megváltoztatható. A tudósok – a tudományos közösség – döntési autonómiája *tudományos kérdésekben* tehát a tudósok egyéni kutatási szabadságát (mint a tudományos munka feltételét) is védi. Ebből az Alaptörvény kettőt nevesít: a tudományos *igazságokról* való döntés és a kutatások *értékelésének* kizárólagosan a tudósok (= tudományos közösség) számára való fenntartása, melyhez járul az állami beavatkozás tilalma. A tudomány célja *tudományos* (igazolt, megerősített és reprodukálható, mindenki számára hozzáférhető) igazságok felderítése, megállapítása és terjesztése. Ezért a tudományos igazságokról való döntés valójában minden tudományos döntést jelenti, beleértve a tudományos kutatás értékelését is, hiszen a sikeres (értékes) kutatás az, amelynek eredménye – akár vitára méltó – tudományos igazság.

A *tudomány művelői* terminus többértelmű. A következő érvek megalapozására fontos, hogy röviden szóljunk erről. Univerzális – minden tudományterületen járatos – tudós, kutató nincs. Mindenki saját tudományterületén vagy tudományában tudós, más tudományterületeken viszont nem. A tudomány nagy területei szerint – élő- és élettelen természettudományok, humán tudományok – alakul az MTA minden főbb szervezete, kivéve a tudományos osztályokat, melyekből jelenleg tizenegy van valamivel szűkebb, de így is átfogó nagy tudományterületenként. A tudományos kérdésekben ezek a szervezetek és persze az MTA közgyűlése is szavazással – azaz a kutatók, tudósok viszonylagos egyetértésével – határoznak. A tudományos közösség tehát több nagyobb és rengeteg kisebb tudományterületi vagy tudományági közösségre oszlik; ilyen értelemben az egységes tudományos közösség a tudományos igény feltétlenségét és egymás tudományos eredményeinek elismerését jelenti. Ezért a tudomány művelői csak saját tudományterületükön tekinthetők tudományos kérdésekben dönteni jogosultnak: az általában vett tudós mivolt erre nem elegendő. Egy tudós csak saját területén tudós, másutt éppúgy laikus, mint a nem tudós: egy sinológus nem tudósa a kvantumfizikának (és persze fordítva), ahogyan egy kémikus sem a verstannak stb.; ezért fontos, hogy a kutatások kezdeményezése *a szaktudományos területekről* származzon: a sinológia a nyelvészekről,

a kvantumfizikáé pedig fizikusoktól stb.. A tudományok közismert szakosodása ellenére is vannak tapasztalt, széles látókörű szaktudósok, akik képesek tágabb szakterületük és a *rokon területek* tudományos kérdéseinek áttekintésére. A kezdeményezéseknek azonban még speciálisabb területekről, a kutatók közösségétől – pl. az intézetek kutatóitól – kell származniuk, kellő külső kontroll (*peer review*) mellett.

A ELKH-nak a törvényben foglalt szervezeti felépítése semmiképpen nem biztosítja, hogy ezekben a kérdésekben a *tudományos közösséget képviselők* dönthessenek vagy érdemi közreműködésük lehessen e döntésekben. Ennek indokai a következők.

1. Az Irányító Testület (IT) *feladata*, mint elnevezése mutatja, a kutatás – sőt: a kutatás-*fejlesztés* – *irányítása*, míg az MTA hasonló testületéé [az Akadémia Kutatóhelyek Tanácsa (AKT), amelyet MTA tv. 17. §-a szabályozott és a MódTv. 10. § f) pontjával megszüntetett] feladata a *felügyelet* [MTA tv. 17. § (4) bekezdése]. Ez nem pusztán szó-különbség: tudományos kutatásokat lehet szervezni vagy éppen – ha már tudjuk, mit – menedzselni és mindezt felügyelni, de irányítani – céljait, területeit meghatározni, eredményeit előírni („alkossatok remekműveket!”) – itt sem lehet. Az állam nem hoz létre tudományt, csak művelésének feltételeit teremtheti meg. A tudományos kutatások területeinek, irányainak, tárgyainak meghatározása *tudományos kérdés*. A tudomány eredményei nem tervezhetők, annál is kevésbé, mert a tudományos kérdésekre nem tudjuk előre a választ (az eredményt) – éppen ettől tudományosak. Az alapkutatások tárgyát és irányát csak a tudomány művelői képesek és jogosultak eldönteni, mégpedig más tudósok javaslatára vagy ösztönzésére.

2. Az IT *összetétele* semmiképpen nem biztosítja a tudományos közösség(ek) autonómiáját. Az IT tizenhárom tagjának felét a Kormány, felét az MTA elnöke (nem valamely testületi szerve, bár az MTA döntéshozatala belső kérdés) nevezi ki, elnökét pedig külön a miniszterelnök nevezi ki. A kormányzat – melyről észszerűen feltehető, hogy a (per definitionem nem tudományos) nézeteivel egyetértőket delegál egy ilyen testületbe – az elnökkel együtt *eleve többséggel* rendelkezik az IT-ben. A feltétel, hogy a tagjainak legalább kétharmada a tudomány (aktív?) művelői közül kerüljön kiválasztásra [KIF tv. 42/C. § (2) bekezdés], nem jelent semmi biztosítékot a tudományos értékek figyelembe vételére. Az IT ezen tagjai nem a tudományos közösséget – a tudományos közösségek hálózatát – képviselik, nem kiválasztott vagy választott, hanem kinevezett („delegált”) emberek. Személy szerint lehetnek tudósok vagy tudományos múltú emberek, ám ez – a fent mondottak szerint – nem jelenti a tudományos közösségek értékeinek képviseletét; egyáltalán, semmilyen képviseletet. Személyük ezért nem biztosíték arra, hogy tudós-kutató kollégáikat bármiképpen tudják vagy akarják képviselni. Az IT további hat, az MTA elnöke által delegált tagja – akikről elfogadható, hogy a tudományos közösséget képviselik – a mondottak szerint vitás esetekben kisebbségre vagy egyetértésre vannak ítélve.

3. Ez az ELKH szervezetének harmadik alkotmányellenes tulajdonsága *döntéshozatali* eljárása. Az alaptudományos kutatások (de nem feltétlenül csak ezek) tárgyának kijelölése – ami az ehhez szükséges eszközök és emberi erőforrások (ők a kutatók) biztosítását jelenti – ún. *bottom up* eljárással történik, amely biztosítja, hogy érdemi tudományos döntéseket – kutatási irányok, célok meghatározása, fontos területek kiválasztása – csak a tudományterület szaktudósaiból álló szervek (bizottságok, kuratóriumok) kezdeményezésére lehessen hozni. Az ilyen eljárás biztosítja, hogy a tudományos testületek döntéshozatali eljárásában a tudományos-szakmai értékek a lehető legnagyobb mértékben érvényesülhessenek. Az MTA Alapszabálya [48. § (4) bekezdés] szerint az AKT tagjaival szemben elvárás, hogy „mentesek legyenek szűkebb szakterületük vagy intézményük iránti elfogultságtól” (egyebekről nem is beszélve).

A most megszüntetett AKT ennek megfelelt, legalább két okból, amely az ELKH IT-ből hiányzik. Az egyik, hogy az AKT döntéseinek előkészítésében *kötelezően* a három nagy tudományterületen egy-egy szakbizottság – bennük szükség esetén állandó vagy eseti albizottságok – vettek részt: az AKT csak a szakbizottságok javaslatáról dönthetett: elfogadhatta vagy elvethette, de nem változtathatta meg őket (MTA Alapszabály 50. és 51. §). A szakbizottságokhoz látszatra hasonló szakkollégiumokról ugyan tesz említést a módosított KIFtv. 42/E. § (2) – ezek azonban nem hozandók kötelezően létre és nincs a szakbizottságokhoz hasonló jogkörük, mert döntéseik semmire nem kötelezik (nem az IT-et), hanem az eleve tanácsadó szerepű Tudományos Tanácsot, továbbá maga nem javasolt döntéseket, csak „véleményezi” az IT számára készült előterjesztéseket [KIFtv. új 42/E. § (1) bekezdése].

A fenti elemzésből kiderül, hogy az ELKH IT *nem tudományos, hanem állami* (közigazgatási) szerv, ezért az Alaptörvény X. cikkének (2) bekezdése szerint – mint az állam szerve – „nem jogosult dönteni” tudományos kérdésekben, melyek szükségképpen egyben tudományos igazságokról és tudományos kutatások értékeléséről szóló döntések.

A VISSZAMENŐLEGES HATÁLYÚ MEGSEMISÍTÉSI KÉRELEM INDOKLÁSA

Az indítványunkban vizsgálni kért, szerintünk alaptörvényellenes rendelkezések közül mindegyik – a már hatályba lépettek és a még hatályba nem lépettek – kihirdetésük napjára visszamenőleges hatályú megsemmisítését tartjuk indokoltnak. Csak ezzel érhető el, hogy az alkotmányellenes állapot, amelyet a törvénymódosítások hatálybalépésükkel részben azonnal előidézték – az MTA vagyonának elvonása és a kutatóhálózatának megszüntetése – helyreállítsassék. A módosító törvényi rendelkezések *ex nunc* hatályú megsemmisítésével ez a cél nem lenne elérhető, mert bizonytalan lenne a törvény alapján már végbement vagy végrehajtott változások jogszerűsége. Feltétlenül igaz ez a MódTv. 10. §-ára, amely az MTA tv. több alapvető rendelkezésének hatályon kívül helyezését tartalmazza. Ezért szükséges, hogy az Alkotmánybíróság éljen az Abtv. 45. § (4) bekezdésében foglalt hatáskörével, mert az Alaptörvény védelme és a jogbiztonság – a fent említettek szerint – ezt kívánja. Kérelmünk további indokai azonosak a következő pontban felfüggesztési kérelmünk mellett felhozottakkal.

A FELFÜGGESZTÉSI KÉRELEM INDOKLÁSA

Kérjük továbbá az Abtv. 61. § (2) bekezdése alapján a MódTv. végrehajtásának felfüggesztését – szükség esetén csak azon rendelkezések tekintetében, amelyek indítványunk beérkezésének napján még nem léptek hatályba.

Véleményünk szerint fennáll a végrehajtás felfüggesztésének a törvényben foglalt feltétele: a MódTv rendelkezéseinek végrehajtása – az MTA kutatóhálózatának gyökeres átalakítása (megszüntetése) – súlyos és helyrehozhatatlan károkat okozna a tudományos kutatások feltételeiben. A törvény hatályba lépésével, hogy csak egyetlen példát említsünk, megszűnne az MTA kutatóintézeteinek évtizedek óta nemzetközileg ismert és elismert neve (a „Magyar Tudományos Akadémia X-tudományi Intézete”), melynek helyébe egy addig ismeretlen intézmény neve lépne, amely jó esetben évtizedek után érhetné el az MTA intézetek – a tudományos életben is kimagasló jelentőségű – reputációját. Az MTA kutatóhálózata kimagaslóan nagy számú nemzetközi – főleg az Európai Unió – és hazai tudományos projektben vesz részt, MTA intézetként, ezen a néven; ilyen pl. a CERN. Lehet ugyan, hogy törvényhozó célja az intézetek folyamatosságának megőrzése (melyre az átmeneti rendelkezések

technikai szabályai engednek következtetni), azonban erről minden intézetnek magának kell meggyőznie partnereit; ebben a név változása nagy akadály: miért változott a neve, ha semmi nem változott?

A MódTv. végrehajtása a jogbiztonságot is veszélyezteti, mivel az MTA tudományos intézetei kutatásra fordított kiadásaik közel felét külső forrásokból, projekttámogatásokból kapják. (Forrás: Az MTA beszámolója az Országgyűlésnek: A Magyar Tudományos Akadémia munkájáról és a magyar tudomány általános helyzetéről 2015–2016, Irományszám B/18947 (2017), 63skk.): „a költségvetési törvényben biztosított működési költségvetés [...] a személyi juttatások kiadásait sem fedezte teljes egészében (a munkaadókat terhelő járulékokat és a dologi kiadásokat pedig egyáltalán nem). Az intézetek *minden egyéb támogatásukat az említett belső pályázatok és külső vagy egyéb megbízások útján szerzik meg.*”

Ezek véleményünk szerint indokolják az Alkotmánybíróság kért intézkedését.

Budapest, 2019. július 15.

Tisztelettel:

Dr. Mellár Tamás

.....
országgyűlési képviselő

1. MELLÁR TAMÁS
2. BURAIY SÁNDOR
3. SZABÓ TÍMEA
4. Kocsis László
5. TORDAI RENCE
6. MESTERHÁZY ATTILA
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.

Mellár T
Burai S
Szabó T
Kocsis L
Tordai R
Mesterházy A

név

aláírás

1. DR. TÓTH BERTALAN
2. DR. HILLER ISTVÁN
3. DR. HUBAUGOTI TUDÓS
4. SZABÓ SÁNDOR
5. HISEKANYI DEZSŐ
6. BANGÓE BOLDOGY ILDIKÓ
7. DR. GURMAN ZSILIA
8. MOLNÁR GYULA
9. TOLBIA'S JÓZSEF
10. KUNHALTI ÁGNES
11. MOLNÁR ZSOLT
12. DR. VADAI ÁGNES
13. VARGA MÁRTON
14. DR. LAJTHA IMRE
15. HAJDUSZKÓ
16. ARATÓ GERGELY
17. GREGOR ZSOLT
18. OLÁH LÁSZLÓ
19. GYURCSÁNYI FERENC
20. BÓR JÓZSEF
21. KODÓZS LÁZLÓ
22. DR. HADWARTY ÁGNES
23. DR. VARGA LÁSZLÓ
24. TÓTH CSABA

Dr. Tóth Bertalan

Hiller István

Dr. Hubaugoti Tudós

Szabó Sándor

Hisekany Dezső

Bangóe Boldogy Ildikó

Dr. Gurman Zsilia

Molnár Gyula

Tolbia's József

Kunhalti Ágnes

Molnár Zsolt

Dr. Vadai Ágnes

Varga Márton

Dr. Lajtha Imre

Hajduszkó

Arató Gergely

Gregor Zsolt

Oláh László

Gyurcsányi Ferenc

Bór József

Kodózs László

Dr. Hadwarty Ágnes

Dr. Varga László

Tóth Csaba

név

aláírás

1. Dr. Brenner Kobman
2. PINTÉR TAMÁS
3. MIKÓCZKI ALDOM
4. POTÓCSKÁNEI KÖRÖSI ANITA
5. Z. KARPÁTI DÁNIEL
6. ZAKS PÉTER
7. SUTÉNER TAMÁS
8. DR. LUKÁCS LÁSZLO GYÖRGY
9. SZILÁGYI GYÖRGY
10. MAGYAR ZOLTÁN
11. CSANYI TAMÁS
12. DR. GYÜRE CSABA
13. BANA TIBOR
14. dr. Steinmetz Adám
15. DR. VARGA-DAMN ANDREA
16. ANDER BALÁZS
17. BENCSIK SÁNDOR
18. STUMMER SÁNDOR
19. LUKÁCS TIBOR
20. BALCZO ZOLTÁN
21. RIG LÁSZOS
- 22.
- 23.
- 24.

név

aláírás

1. DR. KERESZTES LÁSZLÓ LÓRÁNT

2. DEMETER MÁRTA

3. SCHMUCK ERZSÉBET

4. CSAIRDI ANTAL

5. HOHN KRISZTINA

6. UNGAR PÉTER

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

név

aláírás

1.

DR. SZÉL BERNADETT

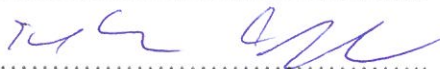

2.

SZÉL 92

3.

SZÉKELY Zoltán

4.

SZABÓ SZABOLCS

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.